

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА
[CURRENT ISSUES IN LITERARY STUDIES /
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ]

УДК 811.134.2

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 14.08.2019 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 17.08.2019 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 96.42 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2019.36.04>

**СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ЛІТЕРАТУРИ
СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ПІРЕНЕЙСЬКОЇ РОМАНІЇ**

Валентина Стефанівна Данилич (м. Київ, Україна)

romanskimovy@ukr.net

доктор філологічних наук, професор кафедри романської і новогрецької
філології та перекладу

Київського національного лінгвістичного університету

(Міністерство освіти і науки України),

м. Київ, вул. Велика Васильківська, 73

У статті розглянуто питання розвитку самостійної національної літератури в процесі історичної еволюції суспільства і його мови, історичного зв'язку з іншими культурами, які мають той чи інший вплив на загальний процес художньо-літературної творчості середньовічної Піренейської Романії. Виокремлено домінування епосу як провідного жанру в більшості літератур Заходу і Сходу, що переконливо свідчить про надзвичайну гостроту морального і політичного поняття військової честі, яке виросло до масштабів ідеалу епохи. Розкрито значення запозичень жанрів, сюжетів, тем, мотивів з поліфонічного багатонаціонального літературного репертуару у формуванні й утвердженні національного змісту поетичних і прозових творів епохи становлення національної мови і національної літератури Піренейської Романії.

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkcij literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koi' Romanii']

© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimovy@ukr.net

Ключові слова: мова, література, героїчний епос, культура, писемні пам'ятки.

THE FORMATION OF NATIONAL FUNCTIONS OF LITERATURE OF MEDIEVAL IBERIAN ROMANIA

Valentyna S. Danylych (Kyiv, Ukraine)

romanskimovy@ukr.net

DSc (Philology), Professor of the Department of Romance and
Modern Greek Philology and Translation
Kyiv National Linguistic University
(Ministry of Education and Science of Ukraine),
73 Velyka Vasylkivska str., Kyiv, Ukraine, 03680

The article focuses on the development of national literature in the process of historical evolution of society and its language, historical relations with other cultures which have some influence on the general literary activity in Medieval Iberian Romania. It was singled out the dominating role of epics as the main genre in the majority of occidental and oriental literatures, which confirms the importance of moral and political meaning of military honor which grew to the scale of the ideal of the epoch. It was stated the significant role of borrowed genres, plots, topics, motives from the polyphonic multinational literary repertoire in the formation of the national contents of poetical and prose works of the epoch of foundation of the national language and literature of Iberian Romania. The cultural phenomenon of the use of Galician Portuguese in poetry was highlighted. The tradition confirmed the lyrical function of Galician Portuguese in poetry and the King of Leon and Castile supported this tradition on the condition of the absence of general national language of Medieval Spain. The high prestige of Galician lyrics was transformed into the language itself which had special poetical internal feature. Bright and complicated phenomenon in Medieval culture of Spain is Arabian-Spanish (Andalusia) poetry of the VIII-XV centuries. It appeared as a result of transference of mighty oriental Arabian (Syrian) tradition onto the Iberian Peninsula. The bearers of the tradition were

(Актуальні питання літературознавства [Актуальные вопросы литературоведения])

Становлення національних функцій літератури середньовічної Піренейської Романії (Українською)
[Становление национальных функций литературы средневековой Пиренейской Романии (На укр. яз.)]

© Данилич В. С. [Данилич В. С.] romanskimovy@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Muslim Arabs who settled down in Spain after its conquest. The unique historical situation made Iberian Peninsula the arena of interaction of occidental and oriental civilizations. The external impulses made influence on literary life of Medieval Spain, constantly developing the people's literary imagination, although not destroying but reinforcing the unique character of the national culture.

Key words: language, literature, heroic epic, culture, written monuments.

**СТАНОВЛЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФУНКЦИЙ ЛИТЕРАТУРЫ
СРЕДНЕВЕКОВОЙ ПИРЕНЕЙСКОЙ РОМАНИИ**

Валентина Стефановна Данилич (г. Киев, Украина)

romanskimovy@ukr.net

Доктор филологических наук, профессор кафедры романской и новогреческой
филологии и перевода

Киевского национального лингвистического университета

(Министерство образования и науки Украины),

г. Киев, ул. Большая Васильковская, 73

В статье рассмотрены вопросы развития самостоятельной национальной литературы в процессе исторической эволюции общества и его языка, исторической связи с другими культурами, которые имеют то или иное влияние на общий процесс художественно-литературного творчества средневековой Пиренейской Романи. Выделено доминирование эпоса как ведущего жанра в большинстве литератур Запада и Востока, что убедительно свидетельствует о чрезвычайной остроте морального и политического понятия воинской чести, выросшего до масштабов идеала эпохи. Раскрыто значение заимствования жанров, сюжетов, тем, мотивов из полифонического многонационального литературного репертуара в формировании и утверждении национального содержания поэтических и прозаических произведений эпохи становления национального языка и национальной литературы Пиренейской Романи.

Ключевые слова: язык, литература, героический эпос, культура, письменные памятники.

Перші літературні пам'ятки Іспанії демонструють ранні стадії

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkcij literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koi' Romanii']

© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimovy@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

формування національної мови, що по суті й визначило **мету** проведеного дослідження історичного світу Піренейської Романії крізь призму взаємодії мови і культури. Тут надзвичайно вагомим є, зокрема, питання про національну специфіку мовного прочитання “картини світу”, яка певним чином синтезує характеристики позамовної дійсності – складної, різноманітної і багатогранної. У виявленні національної своєрідності історичного світу середньовічної Іспанії важливими чинниками є, принаймні, такі обставини: 1) унікальність мовної ситуації; 2) унікальність староіспанських епічних творів у контексті літературних пам’яток середньовічної Західної Романії; 3) особливості мови епосу (зокрема, “Пісні про мого Сіда” та ін.) як словесного мистецтва, заснованого на тривалій усній традиції; 4) зв’язність мови з мисленням і ситуаціями життя. Саме перелічені чинники зумовлюють **актуальність** теми статті, оскільки врахування національно-культурної специфіки стилевих традицій розвитку писемних пам’яток створює можливість простежити динамічний характер процесів формування національної мовної картини світу.

У конкретно-історичному контексті лінгвістичне значення іспанського мовного матеріалу дотепер не було детально інтерпретовано у масштабах параметрів середньовічної Західної Романії. Винятком тут є надзвичайно велика соціально-культурна увага до “Пісні про мого Сіда” як жанру епічної героїки – феномену середньовічної літератури, який проіснував до XV століття і дав життя іншим пісням, присвяченим тому ж Сіду, Фернану Гонсалесу, інфантам Лари, Бернардо дель Карпіо, Карлові Великому й іншим героям як іспанським, так і французьким.

Причиною недостатньої уваги до іспанського епосу є почасти загальна недооцінка іспанської літератури, яку в усі її періоди, крім “золотого віку”, більшість дослідників схильні були вважати відсталою і наслідувальною. Це особливо стосується ранньої середньовічної літератури Іспанії: її взагалі – у тому числі й героїчний епос – часто розглядають переважно з позицій найсильніших французьких впливів.

Тематично, ремінісцентно в художньому світі Іспанії присутні французька, італійська, арабська, готська, єврейська та інші культури.

(Актуальні питання літературознавства [Актуальные вопросы литературоведения])

Становлення національних функцій літератури середньовічної Піренейської Романії (Українською)
[Становление национальных функций литературы средневековой Пиренейской Романи (На укр. яз.)]© Данилич В. С. [Данилич В. С.] romanskimov@ukr.net

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Досліджень у царині взаємовпливу культур у процесі становлення національної літератури проведено досить багато. Очевидно можна визнати, що іспанська література (іберо-романська) на ранніх етапах свого становлення була лише однією зі складників більш широкого духовного гуманістичного феномену народної – західноєвропейської літератури, що звичайно не зменшує інтересу до розвитку самостійної національної літератури в процесі історичної еволюції суспільства і його мови, історичного зв'язку з іншими культурами, які мають той чи інший вплив на загальний процес художньо-літературної творчості.

Співзвучність ідей і образів, тем і героїв визначено спільністю народної долі, яку сприйняв світ художніх полотен. Домінування епосу як провідного жанру в більшості літератур Заходу і Сходу переконливо свідчить про надзвичайну гостроту морального і політичного поняття “військової честі”, яке виросло до масштабу ідеалу епохи.

Розквіт іспанського героїчного епосу представлено у світовій культурі твором анонімного автора “El cantar de Mio Cid” (“Пісня про мого Сіда”, XII ст.), що значно відрізняється від інших відомих пам'яток західноєвропейського середньовічного епосу своїм національним колоритом. На противагу трагічно-героїчному тону французького епосу і німецької творчості, в “Пісні” панує радісно-героїчне сприйняття життя, що є вершиною іспанського героїчного епосу.

Автор-поет із його концепцією “Пісні” як “поєми успіху й удачі” відтворює візуальну і пластичну життєву картину: шлях Сіда від приниження до вшанування і тріумфу над знатними грандами. І це не простий засіб просторового переміщення героя по висхідній лінії, це спосіб усвідомлення дійсності, певний принцип бачення світу. При цьому автор прагнув бути по-своєму об'єктивним, описуючи події та вчинки своїх героїв, їх настрої, бажання і цілі. Дослідники одноставно підкреслюють надзвичайну вірогідність змісту поеми, її відповідність історичній реальності. Усе це робить поему одним із найвагоміших історичних документів епохи ранньої середньовічної Іберо-Романії. Художнє віддзеркалення політичних і воєнних подій є основою загальної

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkcij literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koj Romanii']

© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimov@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

композиційної структури “Пісні”, її зміст складають авторські зображення вчинків людини, вірної гуманістичним принципам та ідеалам добра, справедливості, моральності і чистоти, що, очевидно, і пояснює своєрідність підходу автора до добору, опрацювання і художнього втілення документального матеріалу, а також яскраво свідчить про тісний зв’язок цього великого епіко-героїчного твору з життям суспільства Іспанії тієї далекої епохи. У наш час доведена – головним чином працями видатного іспанського філолога Р.Менендеса Підаля – самотність найдавніших форм іспанського героїчного епосу і незалежність його від французьких епічних зразків. Тут дослідник зацентрував увагу на своєрідності іспанського епосу щодо його стилю, метрики та змісту [1; 2].

У цю епоху майже суцільної неграмотності народний епос репрезентував собою “політичну історію” Іспанії з найдавніших часів. Він містив у собі не лише певну інформацію про далеке чи недалеке минуле, але також критику і власне народну оцінку найголовніших історичних і міфологічних подій, звичаїв, самих основ суспільно-політичного устрою Іспанії. Він давав цілісну картину життя нації і віддзеркалював історію героїчного звільнення Іспанії від маврів. Героїчний народний епос, як величезна прогресивна ідеологічна сила, користувався надзвичайною популярністю і жив глибоким, інтенсивним поетичним життям до самого кінця раннього Середньовіччя

Не “мистецтво задля мистецтва”, а мистецтво для життя, – так характеризує Рамон Менендес Підаль художню літературу Іспанії цього періоду. “Коли у Франції народний епос відмирає, іспанська епічна поезія ще продовжує жити і зберігати свій стародавній політичний та історичний зміст протягом багатьох століть; вона залишається аж до нового часу джерелом натхнення для творців інших літературних жанрів. Як джерело історичних спогадів зберігають практичну цінність романи – випадок, що не має аналогій у ліро-епічній поезії інших країн” [3, с. 27-28].

Багато іспанських творів є перекладами чи переробками французьких (рідше провансальських) зразків. Інші, в основі своїй оригінальні, виявляють стилістичний вплив французької і провансальської поезії. Проте

(Актуальні питання літературознавства [Актуальные вопросы литературоведения])

Становлення національних функцій літератури середньовічної Піренейської Романії (Українською)
[Становление национальных функций литературы средневековой Пиренейской Романии (На укр. яз.)]

© Данилич В. С. [Данилич В. С.] romanskimov@ukr.net

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHIVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

іспанські автори своєрідно інтерпретують те, що запозичають, вносячи місцеві і сучасні реалії в чужоземний матеріал, забарвлюючи його рисами реалізму і демократизму, властивими середньовічній іспанській літературі.

Становлення національних функцій літератури як іспанської, так і французької є досить чітко вираженим позитивним процесом виникнення національного змісту, що розкривається національною мовою. У зв'язку з цим надзвичайно важливим є характеристика соціально-культурного ландшафту Піренейської Романії XI-XII століть, коли в Іспанії сформувалися три основні центри латинської культури: Толедо в Кастилії, монастир у Сантьяго-де-Компостела – у Галісії, монастир Святої Марії Ріпольської – в Каталонії. Історична подія 813 року – знахідка мощів апостола Іакова – важлива для політичних і культурних відносин як для Галісії, так і для всієї Іспанії. Висловлювалася думка, що ця історія є геніальною вигадкою короля Альфонса II Цютливого (789/791-842), який, використавши чутки про знахідку мощів, побудував за свій рахунок церкву на тому місці і наділив її разом із прилеглим селищем, майбутнім містом Сантьяго-де-Компостела, особливими привілеями, тісніше прив'язавши тим самим Галісію до своєї корони.

Паломництво в XI-XII століттях було найважливішим способом поширення культури. Серед французьких прочан, принаджених у Сантьяго ніби-то знайденою там гробницею апостола Іакова, було чимало досвідчених у літературі. На відміну від Толедської школи, письменники, які творили в Сантьяго і Ріполе, вже незабаром стали провідниками французького літературного впливу. За Данте, справжнім прочанином у його часи міг називатися лише той, хто побував у Галісії. А в Галісію вела знаменита французька дорога (Camino francés), уздовж якої виникли епічні легенди Каролінгського циклу [див.: 4, с. 48; 5, с. 17-24].

Ціла епоха, починаючи з XI століття, характеризується в Іспанії потужним впливом Франції в різних сферах суспільного життя країни. Разом із французькими прочанами в Сантьяго проникають французькі героїчні поеми, які стимулювали творчість іспанських хугларів.

Регулярніші зв'язки з лицарською культурою Франції існували в

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkcij literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koi' Romanii']

© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimov@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

каталанців. Дослідники відзначають, що каталанська література майже до кінця XIV століття орієнтувалася на південь Франції, а її письменники сприймали як ідеї і форми розвиненої куртуазної культури Провансу, так і її мову [4, с. 46-47]. Саме це призвело до втрати каталанською поезією на декілька століть не лише оригінального вигляду, але і своєї мови.

У світових цивілізаційних процесах різних історичних періодів одним із найвагоміших чинників духовного поступу є фактор впливу однієї культури, літератури на іншу, запозичення жанрів, сюжетів, тем, мотивів. Так, Альфонс Мудрий запозичав не мову мистецтва взагалі – галісійсько-португальську, що зберегла своєрідність та цілісність майже до початку XV століття, а жанр “пісні про Богородицю”, який, як і інші його сучасники, він не сприймав поза конкретно мовною формою. На значення таких запозичень звертали увагу, зокрема, італійський вчений і поет Данте, каталанський учений Р. Льюль, поети-провансальці. Проте специфіка національного в тому і полягає, що національний зміст залишається невідомим.

Звернення Альфонса Мудрого до галісійсько-португальської мови в поезії, є, на думку З. І. Плавскіна, переконливим свідченням того, що цей культурний феномен внутрішньо осмислювався королем Леона і Кастилії як не менш патріотична справа, ніж використання кастильської у прозових творах. “Галісійська поезія вигідно вирізнялася від сучасної кастильської “вченої” поезії розмаїтістю метричних форм, багатством виражальних засобів, винятковою музикальністю, співучістю. Довести, що кастильські поети, на яких їхні галісійські побратими по перу нерідко дивилися зверхньо, можуть створювати не менш художньо досконалі твори, та ще й чужою їм мовою, означало утвердити честь і достоїнство рідної країни” [4, с. 50].

Піклуючись про честь і достоїнство своєї країни, Альфонс Мудрий тим самим утверджував національний зміст своїх соціально й історично вагомих поетичних творів. Варто також звернути увагу на двомовність Альфонса Мудрого. Традиція закріпила за галісійсько-португальською функцію мови лірики, і король Леона і Кастилії підтримував цю традицію за

(Актуальні питання літературознавства [Актуальные вопросы литературоведения])

Становлення національних функцій літератури середньовічної Піренейської Романії (Українською)
[Становление национальных функций литературы средневековой Пиренейской Романии (На укр. яз.)]

© Данилич В. С. [Данилич В. С.] romanskimov@ukr.net

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

умов відсутності загальної національної мови середньовічної Іспанії. Високий престиж лірики в Галісії був перенесений і на саму мову, якій стали приписувати особливу поетичність як її внутрішню властивість.

Особливу увагу філологів привертають причини використання галісійсько-португальської мови кастильським королем. Відомо, що Альфонс Мудрий недоброзичливо ставився до Галісії і міста Сантьяго як суперника Толедо, але галісійська – це мова дитинства короля, у Галісії він виховувався і, отже, щодо мови він не повинен був відчувати ніяких труднощів. Про те, що король Альфонс X Мудрий вільно володів галісійською мовою свідчить, зокрема, його творчість: 453 твори належать до галісійсько-португальської лірики першого періоду, з яких 20 є огудно-повчальними піснями, а 420 присвячено діві Марії. Б. П. Нарумов, спираючись на дослідження Лосади Кастро (Losada Castro), Філгейри Валверди (Filgueira Valverde), Карбальо Калери (Carballo Calero), О. О. Смирнова та ін., відзначав, що у XIII столітті в Іспанії існувало спільне літературне кастильсько-галісійсько-португальське громадянство з використанням галісійсько-португальської мови “як засобу вираження у вченій ліриці окситанської традиції” [6]. Збагачуючись й, у свою чергу, збагачуючи інші літератури, іспанська поезія галісійсько-португальською мовою створила свої шедеври в любовній і релігійній ліриці. “Важко переоцінити вплив її на італійську поезію сицилійської і ломбардської шкіл, на створення “солодкого нового стилю”, на творчість її геніїв Данте, флорентійця Гвідо Кавальканті та ін.” [7, с. 128].

Упродовж XII – початку XV століття існувала спільна для Португалії і Галісії література, спільна мова. Потім відбувається соціополітичне розмежування цих двох народів: Португалія стає самостійною державою, а Галісія входить до складу Кастилії. Португальська мова розвивається самостійно навколо Коїмбри і Лісабона. В Галісії в офіційному вжитку функціонує іспанська (кастильська) мова, галісійська ж мова використовується переважно в побуті. Відродження літературної галісійської мови починається лише з середини XIX ст. Ізольована від португальської мови, галісійська, існуючи головним чином в усній формі,

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkcij literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koi' Romanii']

© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimov@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

протягом майже чотирьох століть розвивається самостійно в умовах білінгвізму. Проте розбіжності між граматичними структурами кастильської і галісійської мов настільки істотні, що тут не йдеться про асиміляцію останньої, про зміну її будови. Можливо, цьому сприяв той факт, що між галісійською і іспанською мовами територіально знаходився леонський діалект.

Писав вірші галісійською мовою і король Кастилії Фердинанд III, який народився в Леоні і виховувався у Галісії. При його дворі були галісійські трубадури. Спочатку кортеси збиралися окремо в Кастилії і Галісії, мовою останніх була галісійська. Вже при Альфонсі X Мудрому почали збиратися спільні кортеси, офіційною мовою яких стала кастильська, що позбавило галісійську мову надзвичайно важливої суспільної функції.

Поділ галісійсько-португальської мови на галісійську і португальську відноситься до початку XV століття, коли Галісія остаточно відходить до кастильської корони. Переорієнтація галісійської з португальської (з якою вона була близькою вже від першого періоду свого існування) на іспанську (з якою зблизили її історико-політичні умови) не могла пройти безслідно для галісійської мови. Такі суперечливі соціокультурні й політичні обставини спричиняють певну відособленість галісійської мови, сприяючи збереженню її своєрідності [8, с. 92], що дозволяє розглядати цю мову (у контексті генетичної близькості всіх західнороманських мов Старої Романії) як самостійну піренейсько-романську мову, яка найближче всього стоїть до португальської.

Яскраве і складне явище в середньовічній культурі Іспанії – арабо-іспанська (андалузька) поезія VIII-XV століть. Вона виникла в результаті перенесення могутньої східноарабської (сірійської) традиції на Піренейський півострів. Носіями цієї традиції були араби-мусульмани, які осіли в Іспанії після її завоювання. З початку VIII століття Західна Європа чула не лише дзенькіт арабських мечів, але й арабську мову, спостерігала не лише звичаї завойовників, але й різнобічні прояви їхньої самотутньої культури, у тому числі поетичної. Мистецтва й науки ніколи раніше не

(Актуальні питання літературознавства [Актуальные вопросы литературоведения])

Становлення національних функцій літератури середньовічної Піренейської Романії (Українською)
[Становление национальных функций литературы средневековой Пиренейской Романии (На укр. яз.)]

© Данилич В. С. [Данилич В. С.] romanskimov@ukr.net

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

знали такого розквіту під небом Іспанії. Вдало побудована система освіти з широкою мережею шкіл давала можливість одержувати ґрунтовно широкі знання. У місті Кордові функціонувало три тисячі шкіл, у кожному великому місті був свій університет, такі багаті бібліотеки середземноморський духовний світ знав лише в епоху розквіту культури еллінської Александрії. Філософи переклали і витлумачили твори відомих грецьких мудреців, по-своєму переосмисливши їх. Строкате, яскраве мистецтво казкарів відкрило дотепер невідомі простори фантазії. Талановиті письменники і поети довели до досконалості багату і звичну арабську мову, і тепер нею можна було передавати найтонші відтінки почуттів. Безправні при християнах-вестготах євреї одержали цивільні права. Не забуваючи своєї єврейської писемності, вони розробляли філософські системи арабською мовою, перекладали Аристотеля і об'єднали його вчення з ученням їхньої власної Великої Книги та з доктринами славетної арабської мудрості. Вони відродили єврейську поезію. Більше трьох сторіч тривало таке процвітання.

На думку дослідників, самі соціокультурні і політичні обставини формування андалузької поезії зумовлюють дуалістичний характер її духовного змісту. “Концепція матеріального світу й чудове місце в ній, яке посідає оточуюча поета природа”, відрізняє андалузького автора від східного, і це не може не позначитися в поезії іспанських мусульман. Деякі теми, лише окреслені східними поетами (наприклад, опис міст, палаців і місць розваг, долин і гір, садів і вод, моря і кораблів), одержали в Андалузії такий розвиток, що їх варто було б розглядати як “суто іспанські” [9, с. 107].

Не менш “патріотичною справою” для андалузців було дотримуватися традицій Сходу, в межах тієї чи іншої запозиченої теми за чітко позначеною архітектонікою перевершити всіма доступними мистецтву засобами як своїх попередників, так і сучасних поетів і закріпити національну специфіку творчості, “національний зміст”, породжений на землі Андалузії. Тут можна цілком погодитися з А.Пересем у тому, що “критик, який хотів би бачити в іспанській поезії лише відображення арабської літератури Сходу, ризикував би зупинитися лише на найменш

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkcij literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koi' Romanii']

© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimov@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

цікавій матерії цієї поезії” [там само, с. 23].

У жанрі східних диванів написаний роман Дона Хуана Мануеля (Don Juan Manuel, 1282-1348) “El conde Lucanor” (“Граф Луканор”). Він складений за типом “Шахерезади” чи “Калілі і Дімні”, і в ньому демонструються сюжети й мотиви індійської, перської, арабської літератур, елементи патріотичної тематики: натяки на “Пісню про мого Сіда”, розповіді про історичне минуле. Жанр східних диванів – збірка розповідей, поем і віршів, які мають одного спільного героя (як варіант – декількох), В. П. Григор’єв відносить до явища не стільки національного, скільки космополітичного, інтернаціонального [10, с. 60]. І якщо підходити до відбору епізодів у романі поза зв’язком з іспанською дійсністю того часу, розкрити “складові” ідейно-художньої майстерності і побачити складні, непідступні філософські, соціально-політичні і моральні питання, які ставив автор, практично виявилось б неможливо.

“Іспанізація” запозичених сюжетів – це також патріотична позиція Хуана Мануеля, що визначає соціальну пильність письменника, духовну зрілість його таланту і якість художньої думки. Жанр новели, що в середньовічній літературі існував переважно в народному середовищі і вважався низьким, “Хуан Мануель підносить на рівень великого мистецтва, створюючи свою книгу, як він сам зазначає в пролозі до неї, “для простаків, для людей, не занадто розумних” і лише бажаючи принести користь людям, що самі недостатньо освічені, не занадто розумні” [5, с. 98].

Мистецтвом “іспанізації”, як наданням іспанського колориту сюжетам, запозиченим з поліфонічного багатонаціонального літературного репертуару, характеризується “Libro de Buen Amor” (“Книга Благі Любви”) Хуана Руїса (Juan Ruiz Arcipreste de Hita, 1283-1350?). У передмові до першого видання EDUCA 1976 р. укладачі, встановлюючи жанр твору, звертають увагу на його сюжетно-архітектонічну строкатість: “*Este libro no se puede enmarcar dentro del catálogo de géneros literarios, porque es, a la vez épico, lírico y dramático*” [12, с. 10]. “Цю книгу неможливо обмежувати суворими межами всередині каталогу літературних жанрів, оскільки вона в той же час є епічним, ліричним і драматичним твором”.

(Актуальні питання літературознавства [Актуальные вопросы литературоведения])

Становлення національних функцій літератури середньовічної Піренейської Романії (Українською)
[Становление национальных функций литературы средневековой Пиренейской Романии (На укр. яз.)]

© Данилич В. С. [Данилич В. С.] romanskimov@ukr.net

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

У загальній інтерпретації цього унікального твору XIV століття надзвичайно вагомим є аспектизація цілком усвідомленої орієнтації його автора на багатоманітність форм реального світу, щиросердечних переживань людини, народних мотивів: *“El autor es conciente de que muchos de los aspectos de su obra son tomados del pueblo; por eso le devuelve su obra, para que le quite y ponga lo que quiera”* (там само, с. 12). “Автор усвідомлює, що багато які з аспектів його твору взяті з народу; тому йому повертає він свій твір, і нехай робить [народ] з ним, що завгодно”.

У характеристиці цього твору, поданий у працях Марії Ліди Роси де Мельк'єль, Джорджа Тікнора (1791-1871), Хосе Амадора де лос Ріоса (1818-1879), Марселіно Менендеса-і-Пелайо (1856-1912), Лео Шпітцера, Луїсуса Гастона Моффата, Дамасо Алонсо, Рамона Менендеса Підаля, Жана Дюкамена, Хуліо Сехадора-і-Фраука, З. І. Плавскіна та ін., особливо звертається увага на демократичність його мови, яка відтворює дух народу, дух часу, динаміку буття і почуттів. Важко знайти іншу пам'ятку літератури цього століття, яка б з такою різною точністю і барвистістю представила опис найрізноманітніших фрагментів повсякденного буття епохи. Одяг, звичаї, типові вуличні ситуації, будні та свята – все це має місце на сторінках книги Хуана Руїса, створюючи враження самого життя, його миттєвостей, зупинених і збережених на століття завдяки майстерності автора. Цей твір Хуана Руїса глибоко і органічно пов'язаний з народною, хугларською творчістю. Завершуючи свою книгу, автор звертається до читачів, пропонуючи поводитися з його твором, як і заведено з твором хуглара.

Книгу Хуана Руїса можна назвати романом у віршах, але на відміну від попередніх зразків роману Середньовіччя 1728 строф (близько 7 тисяч віршів) цієї книги містять не оповідання про подвиги лицарів і королів, як у куртуазних повістях і романах, не алегоричну картину боротьби протилежних пристрастей, як у “Романі про Розу”, не сатиричний мальовничий епос, як у “Романі про лиса”, але розповідь про пригоди веселого та життєлюбного клірика; і дія книги відбувається не у вигаданих і фантастичних країнах, не в легендарну епоху короля Артура чи

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkcij literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koi' Romanii']© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimov@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Олександра Македонського, а в сучасній автору Іспанії [11, с. 326].

Названі у статті пам'ятки писемності (переважно, кастильсько-галісійсько-португальського) етапу формування національної мови Іспанії XII-XIV століть переконливо свідчать як про строкатість й складність етнічного ландшафту, так і про своєрідність й епічну унікальність цього мовно-культурного феномену. Унікальна історична ситуація перетворила Піренейський півострів на арену взаємодії західної і східної цивілізацій. Імпульси, що йшли ззовні, мали вплив на художнє життя середньовічної Іспанії, постійно живили художню фантазію народу, проте не руйнуючи, а лише підсилюючи самотність національної культури.

Було б спрощенням не брати до уваги тезу про єдність світового літературного процесу, а разом із нею й уявлення про загальні закони історичної поетики, поетики майбутнього, що має справу з еволюцією поетичної (художньої) свідомості та її форм, встановлює закономірності розвитку літературних явищ і тим самим дає підґрунтя для їх співвіднесення.

Література

1. Menéndez Pidal R. «Introducción. Fecha del Poema y estado en que llegó a nosotros.» *Poema de mio Cid. Clásicos castellanos*, 6-a ed. (Madrid, Espasa-Calpe, S.A., 1951): 7-97.
2. Menéndez Pidal R. *Castilla. La tradición, el idioma*, 3-a ed. (Madrid, Espasa-Calpe, S.A., 1955), 230.
3. Менендес Пидаль Р. *Избранные произведения. Испанская литература средних веков и эпохи Возрождения*: перевод с испанского (Москва, Издательство иностранной литературы, 1961), 772.
4. Плавский З.И. «Роль двуязычия в литературном творчестве (на материале языков Пиренейского полуострова).» *Ibérica. Культура народов Пиренейского полуострова* (ленинград, Наука, 1983): 45-61.
5. Плавский З.И. *Литература Испании IX-XV веков* (Москва, Высшая школа, 1986), 176.
6. Нарумов Б.П. *Формирование романских литературных языков. Современный галисийский язык* (Москва, Наука, 1987), 166.
7. Григорьев В.П., Банару В.И., Ионицэ М.П. *Старопровансальский язык и*

(Актуальні питання літературознавства [Актуальные вопросы литературоведения])

Становлення національних функцій літератури середньовічної Піренейської Романії (Українською)
[Становление национальных функций литературы средневековой Пиренейской Романии (На укр. яз.)]© Данилич В. С. [Данилич В. С.] romanskimov@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

- литература* (Кишинев, Штиинца, 1990), 162.
8. Нарумов Б.П. *Галисийский язык: Лингвистический энциклопедический словарь* (Москва, Большая Российская энциклопедия, 2002): 92.
 9. Куделин А.Б. *Классическая арабо-испанская поэзия* (Москва, Наука. Главная редакция восточной литературы, 1973), 190.
 10. Григорьев В.П. *Становление языка испанской национальной литературы. Учебное пособие* (Ленинград, Государственный педагогический институт имени А.И.Герцена, 1975), 87.
 11. Плавский З.И. «Испанский гуманист XIV столетия.» *Хуан Руис Архипресвитер из Иты. Книга Благой Любви* (Ленинград, Наука, 1991): 305-376.
 12. Arcipreste de Hita J. R. *Libro de Buen Amor*, 1-a ed. (Costa Rica, EDUCA, 1976), 272.

References

1. Menendes Pidal' R. *Izbrannye proizvedeniya. Ispanskaya literatura srednikh vekov i epokhi Vozrozhdeniya: perevod s ispanskogo* (Moskva, Izdatel'stvo inostrannoy literatury, 1961), 772.
2. Plavskin Z.I. «Rol' dvuyazychiya v literaturnom tvorchestve (na materiale yazykov Pireneyskogo poluostrova).» *Iberica. Kul'tura narodov Pireneyskogo poluostrova* (Leningrad, Nauka, 1983): 45-61.
3. Plavskin Z.I. *Literatura Ispanii IX-XV vekov* (Moskva, Vysshaya shkola, 1986), 176.
4. Narumov B.P. *Formirovanie romanskikh literaturnykh yazykov. Sovremennyy galisiyskiy yazyk* (Moskva, Nauka, 1987), 166.
5. Grigor'ev V.P., Banaru V.I., Ionitse M.P. *Staroprovansal'skiy yazyk i literatura* (Kishinev, Shtiintsa, 1990), 162.
6. Narumov B.P. *Galisiyskiy yazyk: Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar'* (Moskva, Bol'shaya Rossiyskaya entsiklopediya, 2002): 92.
7. Kudelin A.B. *Klassicheskaya arabo-ispanskaya poeziya* (Moskva, Nauka. Glavnaya redaktsiya vostochnoy literatury, 1973), 190.
8. Grigor'ev V.P. *Stanovlenie yazyka ispanskoy natsional'noy literatury. Uchebnoe posobie* (Leningrad, Gosudarstvennyy pedagogicheskiy institut imeni A.I.Gertsena, 1975), 87.
9. Plavskin Z.I. «Ispanskiy gumanist XIV stoletiya.» *Khuan Ruis Arkhipresviter iz Ity. Kniga Blagoy Lyubvi* (Leningrad, Nauka, 1991): 305-376.

(Current issues in literary studies)

The formation of national functions of literature of medieval Iberian Romania (in Ukrainian) [Stanovlennja Nacional'nyh funkciy literatury seredn'ovichnoi' Pirenejs'koi' Romanii']

© Danylych V. S. [Danylych V. S.] romanskimov@ukr.net